

Danielpa Qillqan — Kanchis Chunka Hukniyuq

Sut'inchasqa Willakuy Pallay: Ezequiel qanchis pusaq kaq capítulo ukhupi tawa millay cheqnisqakunata qhawarichispa, chaykunapa kunan pacha tiempopi ancha allin yuyayniyuq kayninta rikuchiy

Jeff Pippenger
2024-02-04

Ezequiel capítulo ocho-pi chusku millay ruwaykunaqa kunan pacha Israelpa chusku mirayninkunata rikuchin, hinaspa kunan pacha Israelpa qallariyninqa ñawpa Israelpa qallariyninwanmi unanchasqa karqa. Chay iskaynin qallariy willakuykunapas qawachinmi kunan pacha Israelpa tukukuyninta, manaña unayllata hamuq domingo kamachiypi. Israelpa iskaynin qallariyninkuna, ñawpa literal kaqpas hinaspa kunan pacha espiritual kaqpas, qawachisqañam kachkan Israelpa norte reinonpa qallariy willakuyninwan, Judámanta t'aqasqa kasqan pachapi.

Ñawpa Israel hatarichisqan quri becerrota, Egiptomanta lloqsisqankutaña kasqa huk profecía hunt'asqanpi, chay profeciapi sut'inchasqa kasqa Dios paykunata huk reino ruwananpaq. Jeroboampa willakuynin, Israelpa hanaq llaqtakunamanta reino nisqapa ñawpaq reyñinpa, chay kikin unanchakuykunata apamun. Jeroboamqa Salomonpa phiñakuyninmanta ayqespa Egiptoman ripusqa karqa. Profeta Ahíasmi payman qosqa karqa huk profético nisqa promesata, chunka ayllumantam iskay chunka iskayniyuq ayllumanta payta rey ruwanankupaq. Manaraq chay profecía hunt'akuspa, Jeroboamqa Egiptoman ayqekapunqa karqa paywan Salomónwan chawpinpi karunchanankupaq, Salomón wañunankama.

Hinaqtinmi chay p'unchaykunapi, Jeroboam Jerusalén llaqtamanta llusqisqan tiempopi, profeta Ahías silonita ñanpi tariparqan; payqa musuq p'achawan p'achallisqa karqan; iskayninkutaq sapallanku chakra pampapi kasharqanku. Chaymantataq Ahíasqa paypa hawanpi kaq musuq p'achata hap'ispa, chunka iskayman llik'irqan. Hinaspan Jeroboamman nirqan: “Qanpaq chunka t'aqakuna apakuy; kayhinatan Señor, Israelpa Diosnin, nin: Qhawariy, noqaqa Salomonpa makinmanta qhapaq suyuta llik'ispa qanmanta qusqayki chunka ayllukunata. (Ichaqa huk ayllutam payman saqisay David, sirviqniypa raykun, Jerusalén llaqtapa raykunpas, may llaqtatachus akllarqani llaqa Israelpa ayllunkunamanta:) Imaraykuchus paykunaqa saqirpariwanku, hinaspa yupaycharqanku Astoret sidoniokunapa diosan, Quemos moabitakunapa diosninta, Milcom ammonpa churinkunapa diosninta; manataq ñanniykunapin purirqankuchu, ñawiykunapi allin kaqta ruwanankupaq, kamachiynata, juzgamientoykunatapas waqaychanankupaq, imaynan David taytan ruwarqan hina. Ichaqa manam llaqa qhapaq suyutachu makinmanta qichusqaq; astawanqa kawsaynin tukuy p'unchayninkama kamachiqta hinam rurasqaq David sirviqniypa raykun, payta akllarqani, kamachiynata, estatutoykunatapas waqaychasqanrayku. Ichaqa churinpa makinmantam qhapaq suyuta qichuspa qanta qusqayki, chunka ayllukunata. Churintañaq huk ayllutam qusqasaq, David sirviqniyqa ñawpaqniypi Jerusalénpi wiñaypaq huk k'ancha kanampaq, chay llaqtapi sutiymán churaypaq akllasqay llaqtapi.”

Chaymi hapisqayki, sonqoyki llapa munasqanman hina kamachinqanki, Israelpa hawanpi qhapaq kamachiq kanki. Chaymanta, imaynachus llapa kamachisqayta uyariwaq, ñanniykunapi puriwaq, ñawpaqniypi allin kaqta ruwaq, estatutoykunata, kamachiykunatapas waqaychaspa, kamachiqniy David sirvinqniy hina ruwaq chayqa, qamwan kashaq, takyaq wasita qampaq hatarichisqa, imaynachus Davidpaq hatarichirqani hinata, Israeltataq qosqayki. Chayraykun Davidpa mirayninta ñak'arichisqa, ichaqa mana wiñaypaqchu. Chayraykun Solomonqa Jeroboamta wañuchiya maskharqa. Jeroboamri hatarispa, Egiptoman ayqekurqa, Egiptopa qhapaq kamachiqnin Shishakman, hinaspan Egiptopi karqa Solomonpa wañusqan kama. Solomonpa wakin ruwasqankuna, llapa ruwasqankuna, yachayninpas, manachu qelqasqa kachkan Solomonpa ruwasqankunapa libroyninpi? Pachaqa Solomonpa Jerusalén llaqtapi llapa Israelpa hawanpi kamachisqan tawa chunka watayuqmi karqa. Hinaspan Solomonqa taytankunawan puñurqa, taytan Davidpa llaqtanpi pampasqa karqa; churin Rehoboamtaq rantinpi kamachiq karqa. 1 Reyes 11:28–43.

Rey Salomón wañusqanpiqa, reinoqa rakisqa kananmanta karqa, chaymantataq Jeroboamqa chunka hanaq ayllukunapa reynin kanan karqa, Salomónpa churin Rehoboamtaq Jerusalénpi rey kanan karqa. Manaraq ayllukuna rakisqa kachkaptinqa, Jeroboamqa Egiptomanta llusqsimunan karqa.

Rehoboamqa Siquénman rirqan; tukuy Israel runakunan Siquénman hamusqaku payta rey ruwanankupaq. Chaymanta Jeroboam, Nebatpa churin, Egiptopiraq kashaspa, chayta uyarisqanpim, —payqa rey Salomonpa ñawpaqenmanta ayqesqa karqan, hinaspa Jeroboamqa Egiptopi tiyakurqan— payta qepachispa waqyachirqaku. Hinaspa Jeroboamwan kуска tukuy Israelpa huñunakuynin hamuspa, Rehoboamman rimarirqaku, nispa: Taytaykiqa yugoykuta llakiyan apachirqan; kunanqa, taytaykipa sinchi kamachikuyninta, hinallataq noqaykuman churakusqan llasaq yugonta aswan samaychasqata ruray, hinaspa qanman servisaqku. Payñataq nirqan: Kimsa p'unchayraq ripuychik, chaymanta kutimuychik noqaman. Chaymi llaqta runakuna ripurqaku. 1 Reyes 12:1–5.

Rehoboamqa kimsa punchawkuna ukhupi imayna mana yuyayniyuqta rurasqanmantam willakuy, machu runakunaq yachachikuyninkuta mana allinta chaskisqanrayku huchachayta churay; ichaqa ayllukunapa t'aqasqankum profetizasqam kasharqan, chayrayku imaynamantaqqas chayqa pasanaypaqmi karqan. Qhipa qillqapaq kaypi yuyarinapaqmi allin kachkan: t'aqanakuy ruwayqa sut'inchasqa karqan kimsapunchaw hina. Iskay qhapaq suyukunaqa huk qhapaq suyu yapamanta tukunku Millerita runakunaq historiantupi, hinaspa chinchay llaqtakunamanta ayllukuna hinaspa uray llaqtakunamanta ayllukuna Millerita historiapi huk qhapaq suyu tukunku, chay pachaqa Apocalipsis tawa chunka tawaq ñiqin kapitulumanta kimsa angelkuna chayamusqankum pacha. Chay kimsa angelkuna Millerita historiapiqa Rehoboamq qararisqan kimsa punchawkunawanmi rikch'achisqa karqanku. Chay tawa chunka suqta watakuna, 1798 watamanta 1844 watakama, maypachachus chay kimsa angelkuna chayamurqanku, chaykunapas chay kimsa simbólico punchawkuna kasharqanku; Cristoqa Juan iskay ñiqin kapitulumanta nisqanman hina, urmachisqa templota pay hatarichinanpaq chay kimsa punchawkuna munasqa kanqa nirqan; ichaqa chay yachaykunaq chay rakuyninqa qhipa qillqapaqmi kachkan.

Rehoboam kimsa p'unchay tukukuyninpi mana yuyayniyuq rimayninta willakusqanrayku, qhapaq suyukuna rakikurqanku.

Chaymi llaqa Israel runakuna rikuspa kamachiq qhapaq mana uyarisqanta paykunata, runakuna kutichirqaku qhapaqman, nispá: ¿Imataq Davidpi chayqa ñuqanchikpaq? Manataqmi herenciayuq kayku Jesépa churiniqa. Israel, toldoykikuman kutiyichis. Kunanqa qhaway wasiykita, David, nispá. Chaymi Israelqa toldonkunaman kutipukurqan. Ichaqa Israelpa wawanmanta, Judá llaqtakunapi tiyasqakunaqa, paykunapa patanpi Roboam qhapaq kamachikurqan. Hinaptinmi Roboam qhapaq kacharqan Adoramta, tributo hap'iqta; ichaqa llaqa Israel runakuna rumiwan rumichaspa wañuchirqaku. Chayraykumi Roboam qhapaq usqhaylla wicharqan carruyninman, Jerusalénman ayqekunanpaq. Chayhinapi Israelqa Davidpa wasin contra hatarirqan kunankama. Hinaspataq llaqa Israel uyarispa Jeroboam kutimusqanta, kacharispanku waqyachirqaku huñunakuymán, hinaspa tukuy Israelpa patanman qhapaqta ruwarqaku. Manam pipas Davidpa wasinta qatirqanchu, Judá ayllunllam. 1 Reyes 12:16–20.

Profecíaqa Jeroboamman huk kamachiyuq suyuta chaskinanpaq nisqaqa hunt'asqañam karqa, chaytaq hunt'asqa karqa Egiptomanta llusqisqan p'unchaykunapi. Diospa santuariónnin Jerusalén llaqtapi kasqanrayku envidiasqa, chay llaqtaqa Diospa akillakusqanmi sutin chaypi churakunampaq, Jeroboamqa qallarínmi santuario-ta, sacerdociota hinallataq yupaychana serviciotapas qillqapi kamachisqa Jerusalénllapi ruwakunampaq kaqta llullachiq rikch'ayninman churayta. Jeroboampa ruwasqan, chay chunka norte ayllukunapi huk llulla yupaychana sistemata sayachisqanqa, Aaronpa hatariyninwan qori becerrowanpas cheqaqmanta kikinchasqa parallelonmi; chayraykum huk testigota yapamun, mana aswan qayllamanta hamuq domingo kamachillapaqchu, aswanpas 1863 watapi hatariypaqpas.

Hinaspa Jeroboam sonqonpi nirqan: Kunanqa qhapaqsuyuq kayqa Davidpa wasinman kutinqa. Sichus kay llaqta ringaku sacrificiota ruwanankupaq Señorpa wasinman Jerusalénpi, chayqa kay llaqtapa sonqon kutinqa señorninkuman, Judápa reynin Roboamman; hinaspa wañuchiwanquqmi, chaymantaq Judápa reynin Roboamman kutinqaku. Chayrayku rey yuyaymanaspa iskay qorimanta becerro-kunata ruwachirqan, hinaspa paykunata nirqan: Aswanmi sasachakusunkichik Jerusalénman wichariyqa; qhawariychik diosniykichikta, Israel, Egiptomanta orqosuqniykichikta. Huknintaq churaran Betelpi, huknintaq Danpi churaran. Kay ruwayqa huchaman tukurqan; llaqtaqa hukninpa ñawpaqenman yupaychanankupaq rirqaku, Dan kama. Hinaspa alturapi kaq lugarkunapa wasinta ruwarqan, sacerdotekunatatq churaran llaqtamanta aswan pisi allinpaq qhawasqa runakunamanta, mana Levípa churinkunamanta kaqta. Jeroboamtaq raymita kamachirqan pusaj killaqpi, killaq chunka phisqayoq p'unchawninpi, Judápi kaq raymihinata; altar patapitaq haywarqan. Chayhinata ruwarqan Betelpi, ruwasqan becerro-kunaman sacrificiota haywaspa; Betelpitaq churaran ruwasqan alturapi kaq lugarkunapa sacerdotenkunata. Chaymi Betelpi ruwasqan altar patapi haywarqan pusaj killaq chunka phisqayoq p'unchawninpi, kikin sonqonmanta wakichisqan killaqpi; hinaspa Israelpa churinkunapaq raymita kamachirqan; altar patapitaq haywarqan, inciensotapas rupachirqan. 1 Reyes 12:26–33.

Jeroboampa hatarinanqa huk sut'i cheqaq kayta qun, Aaronpa hatarinanman, 1863 watapi Protestante waqrpa hatarinanman, hinallataq manaraq unaychu hamuq Domingo kamachikuypi Republicano waqrpa hatarinanman churaypaq; chay hina rurashaspanqa, profetapa testimoniunta mast'arikun. Aaronpa quri becerro hatarinanpiqa, Señorqa sacerdociota akllanapa kamachisqa ñanta hukman tikrarqan.

Hatun sayt'akuy manaraq kachkaptinqa, ima ayllumantapas ñawpaq paqarisqa churinmi sacerdocio nisqaman yaykunan karqa. Ichaqa Aaronpa quri becerro nisqapi hatariyninpiqa, Leví ayllullañam Moiséswan kуска sayarqa. Chayraykum Diosqa sacerdocioman runakunata qunaypaq kamasqa ñanta tikrarqa, chaymanta pachaqa Leví ayllullam sacerdociota hunt'achinqa karqa.

Chaymi Moisés runakunata qhawaykuspa q'ala kashaqta; (imaraykuchus Aarón paykunata q'alayachirqan p'enqayniykupaq awqankuna qayllapi:) chaymantataq Moisés campamentopa punkunpi sayarispa nirqan: Pitaq Señorpa ladonpi kachkan? hamuchun ñuqaman. Hinaptinmi llapa Levípa churinkuna payman huñunakuykurqanku. Paytaq paykunata nirqan: Kayhina niwanchik Israelpa Señor Diosnin: Sapa runa espadanta churanan sik'inman; hinaspa punkumanta punkuman puriyichis llapa campamentonta, wañuchiychis sapankata wawqenta, sapankata masinta, sapankata runamasinta. Levípa churinkunataq Moisésqa nisqanman hina rurarku; hinaspa chay p'unchaymi runakunamanta kinsaq wananqa qharikuna umarqanku. Éxodo 32:25–28.

Jeroboamqa Diospa rurashqanta qatiq-tukuspa llullachirqan, Aaronpa hatarikuyninpi, Diosqa Leví ayllumanta musuq sacerdotecunata hatarichispa churashqanrayku; Jeroboamqa "llapan runacunamanta aswan pisi allin kaqkunata sacerdotecunata rurarqan, mana Levípa churincunakunamanta kaqtachu." Chunka ayllu norte reinopa qallariyninpi hatarikuqqa, Aaronpa hatarikuyninwan hinaspa tusuq upacunakuwan paralan. Chay hatarikuqqa Egiptomanta lloqsisqankumanta qhipamanmi pasaran, huk profeciapa hunt'akuyninpi, mayqinchus huk reino sayachisqa kananmanta prometisqa karqan. Iska casopipas musuq sacerdociom establesisqa karqan, chayqa sacerdotecunata akllaypa ñawpaq ordenmanta huk cambio karqan.

Aarónpa quri becerro nisqapi hatarikuynin yapakurkqa, ichaqa Jeroboam iskay kuti astawanman mast'arirqa, paymi iskay quri becerrokunata rurarispa iskay llaqtakunapi churarqa. Dan llaqtaqa kamachiy yuyayta rikuchin, Dan sutipaqa "juzgar" ninmi; Betel llaqtaqa iglesiapa kamachiyninta rikuchin, Betel sutipaqa "Diospa wasin" ninmi. Quri becerrokunapqa Aarónpa becerronwan kikin unanchayninta apaqkanku, ichaqa iskay llaqtakunawan rikuchisqa Iglesiapa Estadopawan huñunakusqanpa yapasqa testigowan. Becerroqa pagano haywarikuypa aswan hatun rikchaynin karqa, chayrayku Cristopa llulla haywarikuyninta rikuchin. Quriqa Babiloniapa unanchanmi, becerroqa uywapa rikchaynin imagenmi karqa. Imaynatachus Aarón llulla yupaychana p'unchawta kamachirqa, chay hinallataq Jeroboampis fiestata kamachirqa, hinaspa allinta qhawarqa chay fiestapa p'unchawnin mana Jerusalénpi cheqaq yupaychanapa tiempowan tupanapaq.

Llapanmi utqaylla hamuq domingo p'unchay kamachiypa imankunapas Jeroboampa hatarikuyninpa willakuyninpi rikuchisqa kanku: llulla sacrificio (becerro), llulla Cristo (altar), animalpa lanten (Iglesiawan Estadota huñusqa kasqan), yupaychana llulla p'unchay (domingo), hinaspa huk q'atiq sacerdocio.

Ñawpa Israel ñawpaq qallariynin, chunka hanaq llaqtakuna suyup hina qallariyninpas, hinallataq Adventismoq qallariyninpas, kikin willakuq qhelqasqa ima nisqankunata hap'inku; chaykunata huñuspaqa, utqaylla hamuq Domingo kamachiyoq willakuq qhelqasqa ima nisqankunatapas reqsichinku. Ñawpa Israelqa Egipto watasqa kaymanta llusqirqa, Jeroboampas Egiptomanta llusqirqa, chayman ayqesqa kaspas Salomonpa qatiykachasqa llaquchiymanta qispinapaq, hinaspataq Millerita Adventismoqa papakuna kamachikuyninpa watasqa kayninmanta chayraq llusqisqa karqa.

Levípa sacerdocionnin churakusqa karqa Aarónpa hatarikuyninpi; llullachisqa sacerdocio, aswan uray runakunamanta, Jeroboampa qhawayninpi sayarichisqa karqa; hinaspa Señor Millerita Adventismowan pacto ruraspa, Pedropa nisqanman hina, Milleritakuna karqanku “huk akllasqa miray, huk real sacerdocio, huk santo nación, huk sapallan llaqta; paypa alabanzankunata willakunankupaq, pay qankunata tutayaymanta waqyamusqaykichikman, admirakuypaq achkha k'anchariyninman.” K'anchayqa maymanchus Milleritakuna waqyasqa karqanku, chayqa karqa Millerpa joyankunapa k'anchaynin, Habacucpa iskay tablankunapi rikuchisqa, chaymi Aarónpa hatarikuyninpa historiapi chunka kamachikuykunapa iskay tablankunawan unanchasqa karqa. Tutayayqa maymantachus paykuna orqosqa karqanku, chayqa karqa papal kamachikuypa yana p'unchayninkuna, chaymi Egiptopi watachakuypa tutayaywan unanchasqa karqa.

Cristoqa paganismonwan papalismonwan sarusqa templota hataricherqa chunka suqtayuq watakunapi, 1798 watamanta 1844 watakama. Templota sayarichisqaña kaptin, Hinallataq Rimanakuypa Chaskiqnin hina, usqhaylla hamurqa Kikinpa temploman 1844 watapa octubre killapa 22 p'unchawninpi; payqa sayarichisqanrayku sarusqa hinaspa urmasqa templota, chaymantapas mayllarqa huk sacerdociota, chayqa Leví aylluwan rikuchisqa karqa.

Ichaga, pim maytaq atiyman hamuynin p'unchawpi sayariyta? hinaspa pim takyanqa pay rikurimusqa pacha? Payqa kashan hina huk qori ch'ullachiq nina hina, hinaspa p'achata taqsachiq jabon hina. Paymi tiyaykunqa qollqeta ch'ullachiq hina, qollqeta chuyanchiq hina; hinaspa Levípa churinkunata chuyanchanqa, qori hina, qollqe hina paykunata ch'uyanchaspa, chayhina Señorman haywanankupaq huk ofrendata chanin kaypi. Chaymanta Judápa, Jerusalénpa ofrendantan Señor kusikuywan chaskinqa, ñawpaq p'unchawkunapi hina, unay watakunapi hina. Malaquías 3:2–4.

1844 watapi 22 ñiqin p'unchawpi Cristoqa usqhaylla Templonman hamuspa, Levítico sacerdocionnin rikuchisqa llaqtawanmi pacto ruwarqa; ichaga 1863 watakamaqa Aarónpa hatarikuyninta yapamanta ruwarqanku, hinaspa Millerita sacerdocioqa Laodicea sacerdocionnin tiktaraq, Jeroboampa sacerdocion nisqawan rikuchisqa hina, pisi runakunamanta akllakusqa sacerdocionnin, hinaspa Aaronpa tusuq upakunawan. Chaywanpas Jeroboampa hatarikuyninpa testimoniunqa aswan hatun testimoniota 1863 watapi hatarikuymanta apamun. Jeroboam llulla yupaychay sistemanta qallarichisqa pachaqa, Jerusalénmanta huk profetata kacharqanku Jeroboampa hatarikuyninta sinchita qhawachinampaq, imaynan Millerita Adventismo pusasqa karqa Chunka Kamachikuykunapa Sábado p'unchawta samay p'unchaw hina chaskinankupaq, chayhinata.

Adventismo kinsataq kimsa kaq angelpa qanchariyninta chaskispa, hinaspa santuario-ta, paykunaqa huchachanakuy señalmi karqanku chay Protestantekunapaq, pichus tukukuypa pacha qallariyninpi, 1798 watapi, kichasqa selloq qanchariynin aswan wiñaqta qispichisqanta qhipaman churakuspa mana chaskirqankuchu. Imaynan ñawpaq Israel llaqta Egipto suyupi watasqa kasqankupi sábado p'unchayta qonqarqanku hina, chay hinallataq chunyaqpi iglesiaqa 1798 wata chayamunankama sábado p'unchayta qonqarqaña karqa. Juzgakuy horapa willakuyninmanta aswan wiñaq qanchariy, Milleritakuna apamusqanku, tukukuyninpi santuario-man hinaspa Diospa ley-ninmanmi púsarqa.

Chay k'anchayqa chayamurqa 1844 watapi, octubre killapa 22 p'unchawninpi, hinaspa sut'incharqa llulla yupaychaymanta qhawachiyta, chaykunapaqña waqyasqa karqanku lliwta llusiykuyta Catolicismoq llulla yachachikuyninkunamanta. Intita yupaychayqa Catholicismoq kamachikuyninpa señalanmi, payman kutirispá kutimuy iglesiakunamanta hawkayninta. Chay qhawachiyqa sut'inchasqa kashan Jeroboamqa llulla yupaychay sistemanta qallariyninpi.

Hina Jeroboamqa pusaj killa pi raymita kamachirqa, killa chunka pichqayuq p'unchawninpi, Judá llaqtapi kaq raymita hina; hinaspa altarpim haywarqa. Chayhinatam Betelpi rurarqu, paypa rurasqan wakakunaman sacrificiota haywaspa; hinallataq Betelpi churarqa paypa rurasqan alto lugarkunapa sacerdotekunata. Chaymi Betelpi paypa rurasqan altarpim haywarqa pusaj killa chunka pichqayuq p'unchawninpi, sunqunmanta pay kikillan yuyarisqan killapi; hinaspa Israel churinkunapaq raymita kamachirqa; altarpitaq haywarqa, inciensotapas rupachirqa. Hinaqtin, qhawariychik, Judámanta hamurqa Diospa runan Señorpa siminwan Betelman; Jeroboamtaq altar qayllapi sayasharqa inciensota rupachinanpaq. Hinaspa altarpa contranpi qaparirqa Señorpa siminpi, nispá: Ay altar, altar, kayhinam Señor nin: Qhawariy, Davidpa wasinman wawa qhari paqarinqa, Josías sutiuyuq; qan patapitaq haywanqa alto lugarkunapa sacerdotekunata, qan patapi inciensota rupachiqkunata, runakunapa tullunkunataq qan patapi rupachisqa kanqa. Chay p'unchawllataq señalta qorqa, nispá: Kaymi Señorpa rimarisqan señalta; qhawariy, altar llikisqa kanqa, hinaspa hawanpi kaq uchipakuna jich'asqa kanqa. Hinaqtin pasaqtin, rey Jeroboam uyarirqa Diospa runanpa nisqanta, Betelpi altarpa contranpi qaparispan nisqanta, altar manta makinta haywarqa, nispá: Hap'iyichik payta.

Hinaspa makinqa, paypa contranpi chutarisqan, chakisqa rikurqan, hinaqtinmi manaña kutichiyta atirqanchu. Altarpas llikisqa karqan, hinaspa uchhupas altarmanta ichhusqa karqan, Diospa runan Señormanta siminwan qosqan señaltahina. Hinaqtin rey rimarispa Diospa runanta nirqan: Kunanqa ruwapaykuy Señor Diosniykupa uyanta, hinaspa mañakuy noqapaq, makiy kutimunapaq imaynan ñawpaqta kasqanhina. Diospa runanmi Señor-ta mañakurqan; chaymanta reypa makin kutichisqa karqan, hinaspa ñawpaq kasqanman hina tikrarqan. Hinaqtin rey Diospa runanta nirqan: Wasiyta risun ñoqawan, samariykuy, hinaspa qosqayki huk premiota. Diospa runantaq reyta nirqan: Wasiykupa kuskanta qoywaptikipas mana yaykusqaykichu qampawan, nitaq kay lugarpi tanta mikhusqaykichu, nitaq yaku upyasqaykichu. Chayhinatan Señorpa siminwan kamachisqa karqani, nispá: Ama tanta mikhuychu, ama yakuta upyaychu, amataq kutimuychu hamusqayki kikin ñanpi. Hinaqtin huk ñanninta rispa ripurqan, manataq kutimurqanchu Betelman hamusqan ñanpi. 1 Reyes 12:32–13:10.

Aaronpa Jeroboampa testimoniunpi qori becerrokunapa hatarikuyninwan kуска, Jeroboam kamachisqan llulla yupaychana sistemapa cheqaq qallariyninpas testimoniunpi churasqa kachkan. Chay qallariyqa Jerusalén llaqtapi rurana yupaychanamanta Jeroboampa qatiq-tukusqa sistema llullapa sasachakuyninta rikuchin. 1798 watamanta 1844 watakama, Señorqa llaqtanta papal kamachikuyupa tutayaymanta orqon, Apocalipsis chunka tawayuqpi kinsa angelkunawan rikuchisqa musphaylla profetiku achkyaman. Protestante iglesiakuna chay achkyata chinkachirqanku, chayta ruwaspa 1844 watapi Catholicismopa ususinkuna tukurqanku.

Jeroboampa yupaychasqanmi Católicokunaq yupaychay sistemanta rikuchirqa, hinallataq paypa willakuyninpi Israelpa hanaq suyuyninmi rikuchin Protestantekunaq, historia Milleritapi, qhipakuyta akllasqanku chay llulla sistema Católicopi. Chay sistemapa unanchanqa inti yupaychaymi.

1844 watapi 22 p'unchawpi Aswan Ch'uya Cheqman Yaykuq iñiyniyuq, yachaysapa pasña qispichisqakunaqa, chayraq Catholicismopa kallpachayninman kutirispas Romapa ususinkuna tukusqa Protestantekunapa contranpi huk q'epichakuy karqa. Jeroboampa llullaq yupaychana sistemanta qallariyninpiqa, Judámanta huk profeta hamuspa Jeroboamta q'epicharqa; chayhinataq rikuchirqa chay iñiyniyuq pasñakunata, pikunaqa Aswan Ch'uya Cheqman yaykurqanku hinaspa Diospa kamachikuyninta reqsisqankuman pusasqa karqanku. Chay profetapa willakuyninwan Jeroboamman q'epichasqanqa ancha yachachiymi 1863 watapi hatarikuyninta yuyaykuspa qhawarispa; ichaqa chay willakuyqa suyachkanraq, qallariywan kуска tukukuynin churakusqankama.

Ñawpa Israel ñawpaq qallariyninkuna, Jeroboampa qhapaq suyun, hina kunan p'unchaw Israelpas tukuy kуска tupanakunku, chaymanta kimsa testigokuna qhawachinku Kay pachapa uywaqpa tukukuyninta, Apocalipsis chunka kimsayuwpi nisqapa, qayllamusan Domingo kamachiypi. Millerita Adventismopa cheqaq iñiqkuna, 1844 watapi octubre killapa iskay chunka iskayniyuq p'unchawpi, tukurqanku kay pachapa uywaqpa cheqaq protestante wakranman, hinaspataq chayta ruwarqanku chay historiapi, mayqinchus qallarisqa karqa pacha tukukuypi 1798 watapi. 1798 wata karqa qallariy Biblia profeciapi soqta kaq qhapaq suyumanta, Estados Unidos sutiuyqmanta, hinallataq Estados Unidos ukhupi Adventismopa cheqaq protestante wakran sayarichisqanmanta. Chay qallariy historiapi tukukuq historiata rikuchin Estados Unidosmanta, imaraykuchus Jesusqa sapa kuti huk imapa tukukuyninta rikuchin huk imapa qallariyninwan.

Kimsa qallariq testigokuna, ñawpaq, kunan pacha, hinaspa Jeroboampa Israelninmanta, kay allpa animalpa tukukuyninta rikuchinku; ichaqa huk tukukuypas kanmi, chayta ñawpaqta churana, Judámanta hamuq profetapa testimontanta qhawayman mana chaymanta ñawpaqta, payqa Jeroboamta k'amin. Chay tukukuq historiata yapaykunaqa allinmi, Israelpa chinchay suyu qhichwa suyu reynakunapa tukukuynin, profeta Ezequiel nisqapa sut'inchasqa hina.

Ama qonqaykusqa manam saqiychu, kunan riqsichishanchikqa kaymi: 1863 watapi hatarikuq mana kasukuyqa Ezequiel pusaq kaq kapitulumanta ñawpaq abominaciónwanmi señalasqa kachkan, chayqa celospa imagenmi karqa. Ezequiel nisqanman hina uray llaqtapipas hanan llaqtapipas reinokuna tukukuyninta rimananchikmanta qhipamanqa, 1863 watapi hatarikuq mana

kasukuyqa Aarónwan Jeroboampa mana kasukuyninwan riqsichisqa kasqanmanta, hinallataq Laodicea sutiyuq Adventismopa tawa miraykunamanta ñawpaq kaq miraypa qallariyninta reqsichisqanmanta, aswan askha prueba-kunata hapisunchik chayta sayachinapaq.

Qatiq qelqeypi kay yachayta qatiqsun.

Yapay Señorpa simin chayamuwarqan yapamanta, nispa: Hinallataq, runapa churin, huk k'aspita hap'iy, hinaspa qillqay chay patanpi: Judápaq, hinaspa Israelpa churinkunapaq, paywan kуска kaqkunapaq. Chaymanta huknin k'aspita hap'iy, hinaspa chay patanpi qillqay: Josepaq, Efraínpa k'aspinpaq, hinaspa llapa Israel ayllupaq, paywan kуска kaqkunapaq. Hinaspa hukninwan hukninta huñuy huklla k'aspiyman; hinaspa hukllaña kanqaku makiykipi. Llaqtaykipa churinkuna rimapusunkiña, nispa: “¿Manachu qhawachiwankiku imatachus kaykunawan niyta munanki?” nispa. Chayqa paykunata niy: Kaysi Señor Dios nin: Qhawariychik, noqa hap'isaq Joseppa k'aspinta, mayqinchus Efraínpa makinpi kashan, hinaspa Israelpa ayllunkunata, paypa kуска kaqkunata; hinaspa paywan kуска churasaq, Judápa k'aspiwan kуска, hinaspa huklla k'aspita ruwasaq, hinaspa hukllaña kanqaku makiypi. Qillqasqayki k'aspikunaqa makiykipi kanqa ñawpaqenkupi. Hinaspa paykunata niy: Kaysi Señor Dios nin: Qhawariychik, noqa Israelpa churinkunata hap'isaq mana judío llaqtakunamanta, maymanchus ripusqanku, hinaspa llapa muyuriyninkunamanta huñumusaq, hinaspa pusamushaq kikinkupa llaqtankuman:

Paykunataqa huk llaqtamanmi tukuchisqaqa kay allpapi, Israel urqukuna patapi; hinaspan huk reylla llaqankupaq rey kanqa. Manataqmi iskay llaqtakunañachu kanqaku, nitaq iskay qhapaq suyuymanraq rakisqañachu kanqaku. Manataqmi aswanqa qhellichakunkuchu idolonkukunawan, millay kaqkunawan, nitaq mayqin huchankukunawanpas. Ichataqmi noqaqa qespichisqa llapa tiyanankumanta, maypichus huchallikusqaku, hinaspan pichasaq paykunata. Chayhinapin paykunaqa noqapa llaqtay kanqaku, noqataq paykunapa Diosninku kasaq. Hinaspan kamachiy servantey Davidqa paykunapa hawanpi rey kanqa; llaqankutaq huk michiqlata kanqaku. Paykunaqa taripaykunaypi purinqaku, kamachisqaykunata waqaychaspas hunt'ankaku. Paykunaqa tiyankaqku Jacob servanteyman qosqay allpapi, maypichus machunkuna tiyasqaku. Chaypitaqmi paykuna tiyankaqku, paykuna, churinkuna, hinaspa churinkunapa churinkuna wiñaypaq. Servantey Davidtaq paykunapa umalliqnin kanqa wiñaypaq. Aswanpas thak kaypa rimanakuyta paykunawan rurasaq; chayqa wiñaypaq rimanakuy kanqa paykunawan. Churasaqmi paykunata, achkayaykuchisqaqmi paykunata, hinaspan santuarioniyta paykunapa chawpipi churasaq wiñaypaq. Toldoypas paykunawan kanqa. Arí, noqaqa paykunapa Diosninku kasaq, paykunataq noqapa llaqtay kanqaku. Hinaspan mana Israelmanta kaq llaqtakuna yachankaqku noqa Señor kasqayta, Israelta santu ruraqta, maypachachus santuarioniy paykunapa chawpipi wiñaypaq kanqa. Ezequiel 37:15–28.